

دیداری و رفتار انتخاباتی

مطالعه‌ای در حوزه جامعه‌شناسی دین و

جامعه‌شناسی سیاسی

دینداری و رفتار انتخاباتی (مطالعه‌ای در حوزه جامعه‌شناسی دین و جامعه‌شناسی سیاسی)

مؤلف: مهدی میرزایی

ناشر: سبزرایان گستر

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۵۷-۳۹-۱

نوبت چاپ: اول

تعداد صفحه: ۱۳۵

تاریخ نشر: ۱۳۹۲

تیراژ: ۱۰۰۰ عدد

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

آدرس: خیابان شهید مدنی - ایستگاه حسینی - کوچه مرادی پ ۲۸

تلفن: ۷۷۵۶۶۰۴۹

سرشناسه	میرزایی، مهدی، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	دینداری و رفتار انتخاباتی: مطالعه‌ای در حوزه جامعه‌شناسی دین و جامعه‌شناسی سیاسی / مؤلف مهدی میرزایی.
مشخصات نشر	تهران: سبزرایان گستر، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۱۳۵ص:؛ مصور، جدول.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۰۵۷-۳۹-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	مشارکت سیاسی -- ایران
موضوع	انتخابات -- ایران -- مشارکت شهروندان
موضوع	دین و سیاست -- ایران
موضوع	جامعه‌شناسی سیاسی -- ایران
رده بندی کنگره	۱۷۸۹۱Q / ۱۵م ۹۱۲۹۲
رده بندی دیویی	۳۲۳/۰۴۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۳۳۵۸۸۳۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۳	مقدمه

فصل اول: کلیات طرح تحقیق

۱۶	۱-۱- بیان مسأله
۱۹	۲-۱- سوالات تحقیق
۱۹	۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق
۲۰	۴-۱- اهداف تحقیق

فصل دوم: ادبیات تحقیق

۲۲	۱-۲- مقدمه
۲۳	۲-۲- تحقیقات داخلی
۲۵	۳-۲- تحقیقات خارجی
۳۴	۳-۲- نقد و بررسی

فصل سوم: چارچوب نظری

۴۰	۱-۳- مقدمه
۴۱	۲-۳- نظریات جامعه شناختی
۴۱	۳-۲-۱- نظریه جنگ‌های فرهنگی
۴۴	۳-۲-۲- نظریه لنسکی
۴۷	۳-۲-۳- نظریه قومی- مذهبی
۵۰	۳-۲-۴- نظریه تعلقات اجتماعی یا عضویت گروهی
۵۱	۳-۲-۴-۱- نظریه لازارسفلد و همکاران (مکتب کلمبیا)
۵۲	۳-۲-۴-۲- نظریه جریان دو مرحله‌ای اطلاعات
۵۴	۳-۲-۴-۳- نظریه براون
۵۵	۳-۲-۵- نظریه سرمایه اجتماعی
۵۷	۳-۳- نظریات روانشناسی اجتماعی
۵۷	۳-۳-۱- نظریه دلبستگی گروهی (گروه‌های مرجع)

۵۹	۳-۴- مدل نظری تحقیق.....
۶۵	۳-۵- فرضیه های تحقیق.....

فصل چهارم: روش تحقیق

۶۸	۴-۱- روش تحقیق.....
۶۸	۴-۲- واحد تحلیل و مشاهده.....
۶۸	۴-۳- جمعیت آماری.....
۶۹	۴-۴- حجم نمونه.....
۶۹	۴-۴- روش نمونه‌گیری.....
۷۰	۴-۶- تعریف نظری و عملیاتی متغیرها.....
۷۰	۴-۶-۱- متغیر وابسته (رفزار انتخاباتی).....
۷۲	۴-۶-۱-۱- مشارکت در انتخابات.....
۷۲	۴-۶-۱-۲- گرایش رأی‌دهی.....
۷۳	۴-۶-۲- متغیرهای مستقل.....
۷۳	۴-۶-۲-۱- میزان دینداری.....
۸۰	۴-۶-۲-۲- نوع دینداری.....
۸۲	۴-۷- ابزار گردآوری و تحلیل داده‌ها.....
۸۳	۴-۸- شواهد مربوط به اعتبار و پایایی.....
۸۳	۴-۸-۱- اعتبار سنجه‌ها.....
۸۴	۴-۸-۲- پایایی سنجه‌ها.....

فصل پنجم: یافته‌ها

۸۶	۵-۱- توصیف داده‌ها.....
۸۶	۵-۱-۱- توصیف متغیرهای زمینه‌ای (جنسیت).....
۸۶	۵-۱-۲- توصیف متغیرهای وابسته.....
۸۶	۵-۱-۲-۱- میزان مشارکت در انواع انتخابات.....
۸۷	۵-۱-۲-۲- گرایش رأی‌دهی.....
۸۸	۵-۱-۳- توصیف متغیرهای مستقل.....
۸۸	۵-۱-۳-۱- میزان دینداری.....
۸۸	۵-۱-۳-۱-۱- اعتقادات.....

۸۹	۵-۱-۳-۲- عبادیات
۹۰	۵-۱-۳-۳- اخلاقیات
۹۱	۵-۱-۳-۴- شرعیات
۹۳	۵-۱-۳-۲- نوع دینداری
۹۴	۵-۲- شاخص متغیرها
۹۴	۵-۲-۱- شاخص میزان مشارکت در انتخابات
۹۴	۵-۲-۲- شاخص میزان دینداری
۹۶	۵-۲-۳- شاخص نوع دینداری
۹۶	۴-۳- آزمون فرضیات
۹۷	۴-۳-۱- آزمون فرضیه اول
۱۰۲	۵-۲-۳- آزمون فرضیه دوم
۱۰۷	۴-۳-۳- آزمون فرضیه سوم
۱۱۰	۵-۴-۳- آزمون فرضیه چهارم

فصل ششم: بحث و نتیجه‌گیری

۱۱۶	۶-۱- خلاصه تحقیق
۱۱۸	۶-۲- بحث و نتیجه‌گیری
۱۲۰	۶-۳- محدودیت‌ها
۱۲۰	۶-۴- پیشنهادات پژوهشی

فهرست منابع و مآخذ

۱۲۳	الف) منابع فارسی
۱۲۶	ب) منابع لاتین
۱۳۳	پیوست‌ها

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۴- سلسله مراتب مشارکت سیاسی (راش، ۱۳۷۷: ۱۲۶).....	۷۱
جدول ۲-۴- مدل دینداری شجاعی زند.....	۷۵
جدول ۳-۴- مدل دینداری تحقیق.....	۷۶
جدول ۴-۴- شاخصها و معرفهای ابعاد دینداری.....	۷۸
جدول ۵-۴- مقایسه میانگین میزان دینداری زنان و مردان با آزمون T.....	۸۴
جدول ۱-۵- توزیع فراوانی آزمودنیها بر حسب جنسیت.....	۸۶
جدول ۲-۵- وضعیت میزان مشارکت افراد در انواع انتخابات.....	۸۷
جدول ۳-۵- توزیع فراوانی گرایش رأی دهی آزمودنی ها.....	۸۷
جدول ۴-۵- وضعیت پاسخ به گویه های اعتقادات.....	۸۸
جدول ۵-۵- وضعیت پاسخ به گویه های عبادیات.....	۸۹
جدول ۶-۵- وضعیت پاسخ به گویه های اخلاقیات.....	۹۰
جدول ۷-۵- وضعیت پاسخ به گویه های فرسایت.....	۹۱
جدول ۸-۵- وضعیت پاسخ به گویه های نوع دینداری.....	۹۳
جدول ۹-۵- توزیع فراوانی و میانگین شاخص میزان مشارکت در انتخابات.....	۹۴
جدول ۱۰-۵- توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار شاخص دینداری و ابعاد آن.....	۹۵
جدول ۱۱-۵- توزیع فراوانی شاخص نوع دینداری.....	۹۶
جدول ۱۲-۵- توزیع فراوانی گرایش رأی دهی بر حسب سطوح دینداری.....	۹۷
جدول ۱۳-۵- طبقه بندی مشاهدات.....	۹۹
جدول ۱۴-۵- تاریخچه تکرار a.....	۹۹
جدول ۱۵-۵- نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون لجستیک فرضیه اول.....	۱۰۰
جدول ۱۶-۵- توزیع فراوانی گرایش رأی دهی بر حسب نوع دینداری.....	۱۰۳
جدول ۱۷-۵- طبقه بندی مشاهدات.....	۱۰۴
جدول ۱۸-۵- تاریخچه تکرار a.....	۱۰۵
جدول ۱۹-۵- نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون لجستیک فرضیه دوم.....	۱۰۵
جدول ۲۰-۵- توزیع فراوانی سطوح مشارکت در انتخابات بر حسب سطوح دینداری.....	۱۰۷
جدول ۲۱-۵- نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون فرضیه سوم.....	۱۰۹
جدول ۲۲-۵- توزیع فراوانی سطوح مشارکت بر حسب نوع دینداری.....	۱۱۰
جدول ۲۳-۵- نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون (تصنعی) فرضیه چهارم.....	۱۱۲

فهرست ۱ شکل

صفحه	عنوان
۴۴	شکل ۱-۳- روابط بین متغیرها در نظریه جنگ‌های فرهنگی.....
۴۷	شکل ۲-۳- روابط بین متغیرها در نظریه لنسکی.....
۴۹	شکل ۳-۳- روابط بین متغیرها در نظریه قومی-مذهبی.....
۵۱	شکل ۴-۳- الگوی اولیه مکتب کلمبیا.....
۵۴	شکل ۵-۳- الگوی ثانویه مکتب کلمبیا.....
۵۵	شکل ۶-۳- عوامل موثر در پیش‌بینی رفتار انتخاباتی از نظر براون.....
۵۷	شکل ۷-۳- روابط بین متغیرها در نظریه سرمایه اجتماعی.....
۶۵	شکل ۸-۳- مدل نظری تحقیق.....
۹۸	شکل ۱-۵- نمودار گرایش رأی‌دهی بر حسب سطوح دینداری.....
۱۰۱	شکل ۲-۵- نمودار احتمال گرایش رأی‌دهی (اصولگرایی) بر حسب میزان دینداری.....
۱۰۲	شکل ۳-۵- نمودار لگاریتم احتمال گرایش رأی‌دهی (اصولگرایی) بر حسب میزان دینداری.....
۱۰۴	شکل ۴-۵- نمودار گرایش رأی‌دهی بر حسب نوع دینداری.....
۱۰۶	شکل ۵-۵- نمودار احتمال گرایش رأی‌دهی (اصولگرایی) بر حسب نوع دینداری.....
۱۰۶	شکل ۶-۵- نمودار لگاریتم احتمال گرایش رأی‌دهی (اصولگرایی) بر حسب نوع دینداری.....
۱۰۸	شکل ۷-۵- نمودار سطوح مشارکت بر حسب سطوح دینداری.....
۱۰۹	شکل ۸-۵- نمودار پراکنش میزان مشارکت بر حسب میزان دینداری.....
۱۱۱	شکل ۹-۵- نمودار سطوح مشارکت بر حسب نوع دینداری.....
۱۱۲	شکل ۱۰-۵- نمودار پراکنش اختلاف میانگین میزان مشارکت بر حسب نوع دینداری.....

مقدمه

پژوهش در باب ارتباط دین و سیاست که در حوزه علوم انسانی و اجتماعی جای دارد در سطح جهان بویژه کشورهای غربی رواج گسترده‌ای دارد بطوریکه قدمت پژوهش آکادمیک در آنها، در مقایسه با جوامع مذهبی چون ایران که از قضاء به پیوند این دو مقوله تأکید فراوانی دارند، بسیار بیشتر است بطوریکه این مطلب را با جستجوی اندکی در سایت‌های علمی و پژوهشی و با مراجعه به کتب، پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پژوهشی می‌توان دریافت، این در حالیست که در این جوامع، اگر نگوییم تمام آن، حداقل دولت-های حاکمه غیر دینی هستند.

شاید از دلایل فزونی مطالعات در باب دین و ارتباط آن با سیاست، فطری و درونی بودن و از طرفی وجه اجتماعی بالای پدیده دین و دینداری است که خود را - در اعصار مختلف از توتم پرستی^۱ و جان گرایی^۲ گرفته تا یکتا پرستی - همراه و همپای نوع انسان نشان داده است. در نتیجه حضور انسان در عرصه سیاست را نمی‌توان تهی از گرایش‌ها و دلبستگی‌های دینی دانست بطوریکه در کشورهای پسا صنعتی چون آمریکا و انگلیس که دولتی غیر دینی در آنها حاکم می‌باشد ما شاهد حضور دین در عرصه سیاست - به خصوص رقابت‌های انتخاباتی برای جذب آراء مردم - هستیم. برای مثال در انتخابات سال ۲۰۰۰ ایالت متحده، دین شاخص به مراتب قوی‌تری برای پیش‌بینی کسانی بود که به بوش رأی دادند تا آنها که به آل. گور رأی دادند، این انتخابات نشان داد که قدرت تبیین طبقه اجتماعی، شغل و منطقه کم است. در انتخابات ۲۰۰۰ تفاوت جدی میان سنت‌گرایان - رأی‌دهندگان دارای فرزند که در مناطق روستایی جنوب و شرق میانه زندگی می‌کنند و پیشینه مذهبی دارند - که از جرج دبلیو بوش جمهوری خواه حمایت کردند و نوگرایان - شامل متخصصان مجرد دانشگاه رفته که در مناطق شهری واقع در دو ساحل زندگی می‌کند، کسانی که به ندرت به کلیسا می‌روند - که به آل. گور رأی داده‌اند وجود داشت. (اینگلهارت و نوریس، ۳۸۷: ۳۸۲) بنابراین انکار ارتباط این دو مقوله، عملی معقول و حتی علمی نیست بطوریکه تحقیقات و نظریه‌های علمی که در فصول بعد به آن اشاره خواهیم کرد همچون مثال ذکر شده گواه این مطلب می‌باشند.

^۱ totemism

^۲ animism

در کشور ما نیز مطالعه در این باب از زمان پیروزی انقلاب اسلامی افزایش یافته- است چراکه طرح‌های تحقیقاتی ملی، پایان‌نامه‌ها، مقالات، مجلات علمی و پژوهشی و... خود مؤید این مطلب است. شاید بتوان گفت این امر ناشی از بر سر کار آمدن حکومتی دینی در کشورمان می‌باشد که علاوه بر بوجود آوردن فضای مذهبی در جامعه، خود مخصوصاً از اینگونه مطالعات حمایت کرده‌است، چراکه نظام جمهوری اسلامی تلاش بسیاری دارد که دین را در متن جامعه وارد کند و این تلاش را بطور قابل ملاحظه‌ای در انقلاب فرهنگی در دانشگاه‌ها نشان داده است. در این تحقیق نیز در حوزه دین و سیاست و یا از منظر جامعه‌شناسی دین و جامعه‌شناسی سیاسی به بررسی رابطه دینداری و رفتار انتخاباتی پرداخته می‌شود. در فصل نخست ضمن بیان مسأله تحقیق به معرفی متغیرها پرداخته و سپس به بیان اهمیت و ضرورت انجام تحقیق، اهداف مورد نظر و سوالات مربوطه می‌پردازیم.

در فصل دوم ادبیات تجربی تحقیق بیان می‌شود، در این فصل ضمن بیان موضوع تحقیقات پیشین به دشواری‌ها و احیاناً انتقاداتی که به چهارچوب نظری و روش‌شناسی آنها وارد است، اشاره می‌شود. فصل سوم با عنوان چارچوب نظری تحقیق، به نظریه‌های مربوط به رابطه دینداری و رفتار انتخاباتی اختصاص دارد. در این فصل پس از بحث و نقادی در نظریات مختلف، مدل دینداری مناسب را انتخاب کرده و پس از آن فرضیه‌های خود را از مدل نظری استخراج می‌کنیم. در فصل چهارم، روش تحقیق بیان شده است، از جمله، روش گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات، جامعه آماری، حجم نمونه، شیوه نمونه‌گیری، تعریف عملیاتی متغیرهای موجود در فرضیه و نحوه سنجش آنها و... فصل پنجم به توصیف و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق اختصاص دارد و بالاخره در فصل ششم خلاصه تحقیق، بحث و نتیجه‌گیری، ارائه پیشنهادات و دشواری‌های مراحل تحقیق گنجانده شده است.